

UCIEKAJĄCE PODATKI

**CZY FIRMY W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ
PŁACĄ UCZCIWĄ CZĘŚĆ PODATKÓW?**

Uciekające Podatki - Czy firmy w Europie Środkowo-Wschodniej płacą uczciwą część podatków?

Raport ten został przygotowany przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego z sześciu krajów Europy Środkowo-Wschodniej: Bułgarii (Za Zemiata), Czech (Glopolis), Węgier (Demnet), Łotwy (Lapas), Polski (IGO) i Słowenii (Ekvilib Institute).

Analiza i koordynacja badań została przygotowana przez Finance Uncovered, www.financeuncovered.org

Autorzy: Praca zbiorowa

Publikacja: Za Zemiata, Glopolis, Demnet, Lapas, IGO & Ekvilib Institute, Warszawa 2017

Publikacja wersji angielskiej:

Glopolis, Soukenicka 23, 110 00 Prague 1

tel. / fax: +420 272 661 132

www.glopolis.org

© Za Zemiata, Glopolis, Demnet, Lapas, IGO & Ekvilib Institute 2017

Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej. Za wyrażone opinie odpowiedzialny jest wyłącznie Instytut Globalnej Odpowiedzialności. Opinie te w żadnym razie nie wyrażają oficjalnego stanowiska UE.

Raport został opublikowany w ramach projektu „Tax Justice Together - Mobilising European citizens to place inequality and tax justice at the heart of the European development agenda during EYD2015 and beyond” w ramach środków Unii Europejskiej.

CZY FIRMY W EUROPIE ŚRODKOWO- -WSCHODNIEJ PŁACĄ UCZCIWĄ CZĘŚĆ PODATKÓW?

Wprowadzenie

Wraz z uczestnikami pochodzącymi z sześciu państw Europy Środkowo-Wschodniej: Węgier, Czech, Słowenii, Polski, Łotwy i Bułgarii, rozpoczęliśmy analizę sytuacji podatkowych największych spółek w każdym kraju.

W naszej pracy czerpiemy inspirację z badań, które w tym obszarze przeprowadził w roku 2015 Dimitar Sabev, działacz na rzecz sprawiedliwości podatkowej w Bułgarii.

Dimitar zadał proste pytanie: Ile pieniędzy w podatku dochodowym od osób prawnych dokłada do rządowego budżetu dziesięć największych spółek w Bułgarii?

Odpowiedź, którą znalazł okazała się zaskakująca. W roku 2015 dziesięć największych spółek pod względem dochodów w Bułgarii otrzymało ulgi podatkowe. Innymi słowy, jako grupa, tych dziesięć największych w Bułgarii spółek otrzymało więcej od rządu w formie ulg i wyrównań podatkowych niż wpłaciło do budżetu.

Postanowiliśmy powtórzyć tę analizę w pięciu innych państwach, w których mamy swoich analityków: w Czechach, na Łotwie, w Słowenii, w Polsce i na Węgrzech. Mimo że sytuacja w żadnym z pozostałych krajów nie była tak skrajna jak w Bułgarii, to pojawiło się kilka ciekawych kwestii. Na przykład dowiedzieliśmy się, iż w Słowenii jedna z najlepiej znanych spółek w regionie, Gorenje, nie płaciła podatku dochodowego w swoim państwie macierzystym przez pięć lat. Nie jest to sugestia, że Gorenje postępowała w sposób nieuczciwy.

Wydaje się również, że Węgry powoli stają się regionalnym rajem podatkowym. Rząd stara się **obniżyć** stopę zasadniczą podatku dochodowego do 9%, choć największe spółki nie płacą nawet tego. Korzystając ze zwolnień i ulg podatkowych, stawka podatku uiszczana przez największe spółki w tym kraju wynosi poniżej 0,5%.

W ramach naszego badania przeanalizowaliśmy również, jak obciążenia podatkowe są dzielone między pracowników, spółki i konsumentów.

W tej kwestii można stwierdzić, że na Węgrzech nie tylko dziesięć największych spółek płaci stosunkowo niskie podatki. Cały węgierski biznes dokłada stosunkowo niewiele do ogólnej kwoty podatku. Zamiast tego, obciążenia podatkowe na Węgrzech spadają na obywateli, którzy uiszczają większą część podatku w formie podatku od towarów i usług i innych podatków płaconych przez osoby fizyczne.

W naszej analizie, Czechy były jedynym państwem, w którym stosunek kwoty podatku dochodowego uiszczanego przez spółki do całkowitych wpływów pochodzących z podatków był porównywalny do kwoty podatku uiszczanego przez osoby fizyczne od ich dochodów. We wszystkich pozostałych państwach istniała wyraźna luka między kwotami uiszczanymi przez spółki z tymi uiszczanymi przez osoby fizyczne.

Zalecenia dotyczące polityki

Zwiększyć przejrzystość zachęt podatkowych i umów podatkowych

Raport wskazuje, że niektóre największe spółki korzystają z korzystnych zachęt podatkowych, które pozwalają im uiszczać niższe kwoty podatku.

Dodatkowo, sprawozdanie EURODAD wskazuje, że w ostatnich latach nastąpił wzrost liczby umów podatkowych zawieranych między organami podatkowymi a spółkami międzynarodowymi.

Aby poprawić polityki ustalone przez rządy krajowe, istotne jest, by opinia publiczna posiadała pełną wiedzę na temat kosztów zachęt podatkowych oraz umów zawieranych między rządami a spółkami międzynarodowymi.

Rządy powinny zatem regularnie ogłaszać szczegółowe informacje na temat kosztów zachęt podatkowych oraz umów, jakie zawierają ze spółkami międzynarodowymi.

Wspierać publiczną sprawozdawczość z podziałem na poszczególne kraje

Badanie to wskazało pewne dowody na fakt, że państwa w Europie Środkowo-Wschodniej nie są odporne na przenoszenie zysków przez spółki międzynarodowe.

Jednym z najskuteczniejszych sposobów na odkrycie przenoszenia zysków jest publikowanie przez spółki swoich sprawozdań z podziałem na poszczególne kraje. Pozwoliłoby to opinii publicznej na lepsze zrozumienie tego, gdzie spółki międzynarodowe lokują swoje zyski i czy przenoszą zyski z krajów, w których obowiązują wysokie stawki procentowe do takich, w których obowiązują niskie stawki procentowe.

Rządy państw Europy Środkowo-Wschodniej powinny wspierać przyjmowanie pełnej sprawozdawczości z podziałem na poszczególne kraje w UE.

Zaangażować się we wnioski UE dotyczące wspólnej skonsolidowanej podstawy wymiaru opodatkowania osób prawnych (CCCTB)

Nasze badanie wykazało, że spółki są zdolne do korzystania z różnych zasad podatkowych w różnych krajach w celu osiągnięcia korzystniejszych dla siebie wyników podatkowych. Zatem kraje europejskie powinny zaangażować się we współpracę na rzecz zapewnienia, że w różnych krajach obowiązują równe reguły dotyczące określania podstawy wymiaru opodatkowania. Istnieje możliwość, że dzięki wnioskowi Komisji Europejskiej powstanie wspólna skonsolidowana podstawa wymiaru opodatkowania osób prawnych (CCCTB). Państwa Europy Środkowo-Wschodniej powinny pozytywnie zaangażować się w tę debatę na poziomie UE.

Kto płaci podatki?

Często mawia się, że w życiu pewne są tylko dwie rzeczy: śmierć i podatki. Jednak nigdy nie jest pewne, kto tak naprawdę podatki płaci.

Ogólnie rzecz ujmując, istnieją trzy rodzaje opodatkowania:

- Opodatkowanie pracy, takie jak podatek dochodowy od osób fizycznych;
- Opodatkowanie kapitału, takie jak podatek od dochodów kapitałowych i podatek dochodowy od osób prawnych; oraz
- Opodatkowanie konsumpcji, akcyza od wyrobów tytoniowych, podatki z tytułu sprzedaży i VAT.

Podatki te opłacane są przez różne grupy społeczne:

- Opodatkowanie pracy dotyczy pracowników;

- Opodatkowanie kapitału uiszczane jest przez właścicieli kapitału (czyli udziałowców); oraz
- Podatki konsumpcyjne uiszczane są przez konsumentów.

Składki na ubezpieczenie społeczne, które stanowią znaczną część obciążenia podatkowego w większości państw mogą zostać podzielone między składki pracodawcy a składki pracownika, jednakże obie te składki stanowią opodatkowanie pracy.

Podatki konsumpcyjne są często postrzegane jako najbardziej regresywne, co oznacza, że obciążają znacząco bardziej osoby o niskich dochodach. Dzieje się tak dlatego, bo niezależnie od tego, czy jesteśmy bogaci czy ubodzy, wszyscy musimy zapewnić sobie podstawowy poziom konsumpcji, by się utrzymać i wszyscy płacimy te same kwoty podatku wynikające z koszyka podstawowych dóbr.

Z drugiej jednak strony, jako że podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie społeczne są często naliczane jako procent od dochodu, osoby zarabiające więcej płacą więcej za tę samą liczbę godzin pracy, co osoby zarabiające mniej.

Oczywiście sposób podziału obciążenia podatkowego pomiędzy konsumentów, spółki i pracowników zależy od rządów i parlamentów krajowych.

Jaką region Europy Środkowo-Wschodniej ma opinię na temat podatku dochodowego od osób prawnych i dlaczego?

W ostatnich latach mamy do czynienia ze znaczącym rozpowszechnieniem dyskusji na temat polityk dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych wśród polityków, mediów, społeczeństwa obywatelskiego i innych interesariuszy w całej Europie. LuxLeaks, a ostatnio również Panama Papers (tzw. Kwity z Panamy), znacząco przyczyniły się do zwiększenia świadomości na temat różnych form unikania podatków stosowanych przez spółki międzynarodowe.

Jednak podczas gdy dyskusja w niektórych regionach Europy rozgorzała na dobre, społeczeństwo obywatelskie i partie polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej raczej nie poruszały tego tematu.

Podatki budzą w Europie Środkowo-Wschodniej wiele skojarzeń społecznych, lecz rzadko postrzegane są jako uczciwy sposób redystrybucji przez wszystkich dla wszystkich. Co więcej, debata publiczna skupia się na bardziej widocznych formach opodatkowania dla wyborców, podatków od osób fizycznych oraz podatków konsumpcyjnych niż podatków od osób prawnych i od działalności gospodarczej. W związku z tym walka z oszustwami związanymi z podatkiem od towarów i usług (VAT), będącym jednym z najmniej progresywnych form opodatkowania, stała się praktycznie synonimem ogólnej dyskusji na temat podatków. Uchylenie się od płacenia podatku dochodowego od osób prawnych oraz unikanie płacenia podatków nie są zbyt częstymi powodami do oburzenia opinii publicznej w tym regionie.

Większość rządów w tym regionie tworzona jest przez zwolenników podejścia polegającego na przyciąganiu zagranicznych inwestorów, którzy kojarzeni są z tworzeniem nowych miejsc pracy, inwestycjami, rozwojem regionu, itp. Takie postępowanie wynika częściowo ze specyficznego środowiska geopolitycznego w tym regionie. Mimo że państwa te nie są jednorodne, to łączą je wspólne cechy: wiele z nich dość niedawno odzyskała pełną niepodległość, od wczesnych lat 90. XX w. następowało stopniowe otwieranie się na światowe rynki, wiele z nich znajduje się na peryferiach UE, w wielu z nich następuje również stopniowy demontaż służby publicznej, itp.

Szczególne uwarunkowania historyczne i kulturowe oznaczają, że wielu ludzi w tym regionie traktuje dyskusję na temat współpracy w zakresie polityki podatkowej jako atak w pełni zasłużoną niezależność narodów i rynków. To że wiele różnych jurysdykcji podatkowych współistnieje ze sobą w UE i w regionie Europy Środkowo-Wschodniej, sprawia, że sprawozdawanie podatkowe jest skomplikowane i tworzy przestrzeń dla luk, które mogą być i są wykorzystywane.

Jako że społeczeństwo obywatelskie poświęca sprawiedliwości podatkowej coraz więcej uwagi, w UE coraz częściej słyszy się wyraźne apele o bardziej przejrzysty, spójny i skoordynowany system podatkowy. Potrzeba

harmonizacji zasad podatkowych, w szczególności ich zwiększonej przejrzystości, jest większa niż kiedykolwiek wcześniej. Gdy informacje na temat tego, co dzieje się w międzynarodowych przepisach dotyczących opodatkowania spółek staną się ogólnie dostępne, krytyka tego stanu rzeczy i poszukiwanie alternatyw również staje się bardziej świadome.

Po drugie, możliwe jest, by podjąć kroki zmierzające ku zakończeniu erozji podstawy opodatkowania i przeniesienia zysków (BEPS), będącym jednym z terminów wykorzystywanych do opisywania wysiłków skierowanych na przenoszenie swoich zysków i obniżanie podatków, które płacą. Na koniec powołany może zostać globalny organ podatkowy, gdyby zainteresowanie publiczne i polityczne było wysokie. Nawet jeśli pojawią się zastrzeżenia dotyczące zasady pomocniczości, nadal widać jeden cel, który pomoże wszystkim stronom, a nie tylko kilku: silniejszy sektor publiczny, lepsze usługi publiczne oraz obciążenie podatkowe równomiernie rozłożone na całą populację.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone z uwzględnieniem zarówno specyficznych cech regionalnych, jak i szerszego obrazu sytuacji. Mimo że region Europy Środkowo-Wschodniej istotnie różni się od Europy Zachodniej, z drugiej jednak strony łączą je podobieństwa w sposobie, w jaki nieskuteczny i nieaktualny międzynarodowy system podatkowy ma na nich wpływ. Zatem kluczową kwestią jest dostrzeżenie potencjalnych alternatyw z punktu widzenia Europy Środkowo-Wschodniej i upewnienie się, że jej głos zostanie wysłuchany. Jeśli region Europy Środkowo-Wschodniej otworzy się na dyskusję na temat sprawiedliwości podatkowej i wykorzysta w niej swoje doświadczenia, istnieje nadzieja, że UE, OECD i ONZ również otworzą się na głos płynący z tego regionu Europy.

Ogólne ustalenia

Nasze badanie wskazuje na fakt, że w przeciwieństwie do teorii przedstawianej przez niektórych ekonomistów i mówiącej, że niskie i ryczałtowe stawki podatku zwiększają przychody z podatku dochodowego od osób prawnych poprzez stymulowanie działalności gospodarczej, wydaje się, że obniżki podatków od osób prawnych i osób zarabiających więcej spowodowały przeniesienie obciążenia podatkowego na zwyczajnych obywateli. Skutkowało to nieproporcjonalnie dużym obciążeniem podatkowym od dóbr i usług, gdy porównamy je ze średnią w OECD. Co więcej, obciążenie taką samą stawką podatkową zarówno osoby zarabiające mniej, jak i te zarabiające więcej spowodowało nierówności w dochodach.

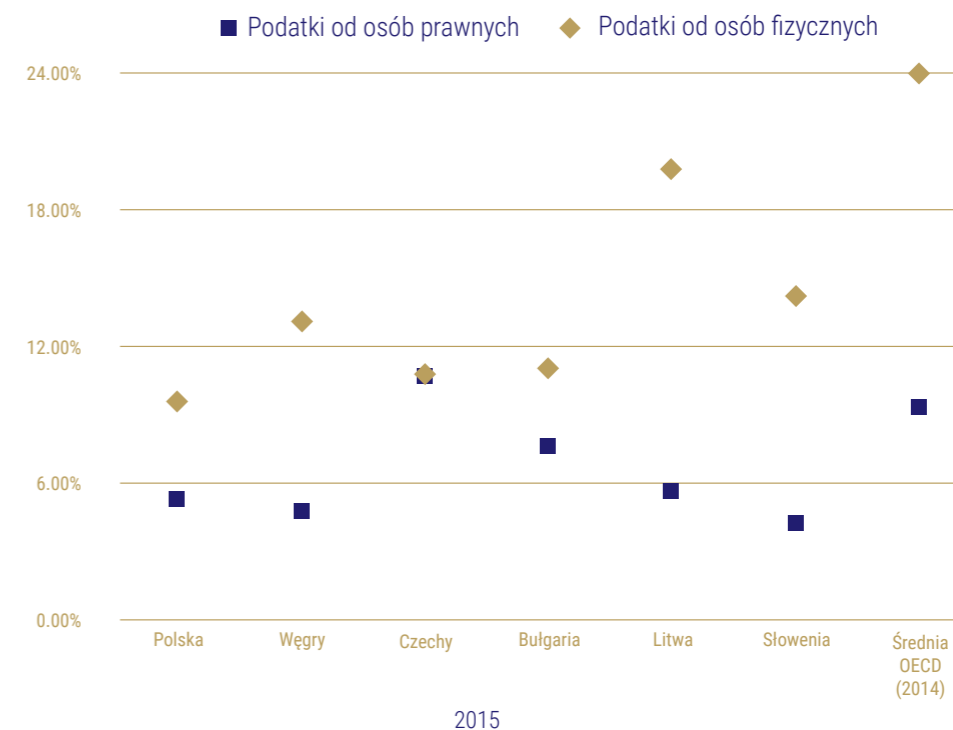
To kwestia, którą coraz bardziej interesują się rządy w Europie Środkowo-Wschodniej, a Estonia, będąca pierwszym państwem, które wprowadziło ryczałtową stawkę podatku, właśnie się z tego pomysłu wycofuje.

Ogólnie rzecz ujmując, stwierdziliśmy, że kwota podatków dochodowych od osób prawnych jako procent PKB w pięciu z sześciu badanych państw jest znacznie niższa niż średnia w OECD. Jedynie Czechy pobierają więcej podatku dochodowego od osób prawnych jako procent całkowitego opodatkowania, niż średnia w grupie OECD obejmującej 35 państw.

Aby to skompensować w każdym kraju podatki dochodowe od osób fizycznych miały większy udział w ogólnej kwocie podatków pobieranych przez rząd niż podatki dochodowe od osób prawnych. I to zanim uwzględnimy inne podatki nakładane na pracę i konsumentów, takie jak VAT czy składki na ubezpieczenie społeczne.

Państwem wykazującym najmniejszą różnicę między kwotą wpłacaną przez osoby prawne a tą wpłacaną przez osoby fizyczne były Czechy, a różnica ta wynosiła mniej niż 1%. Na Łotwie różnica ta wynosiła 14%.

% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych oraz % stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych

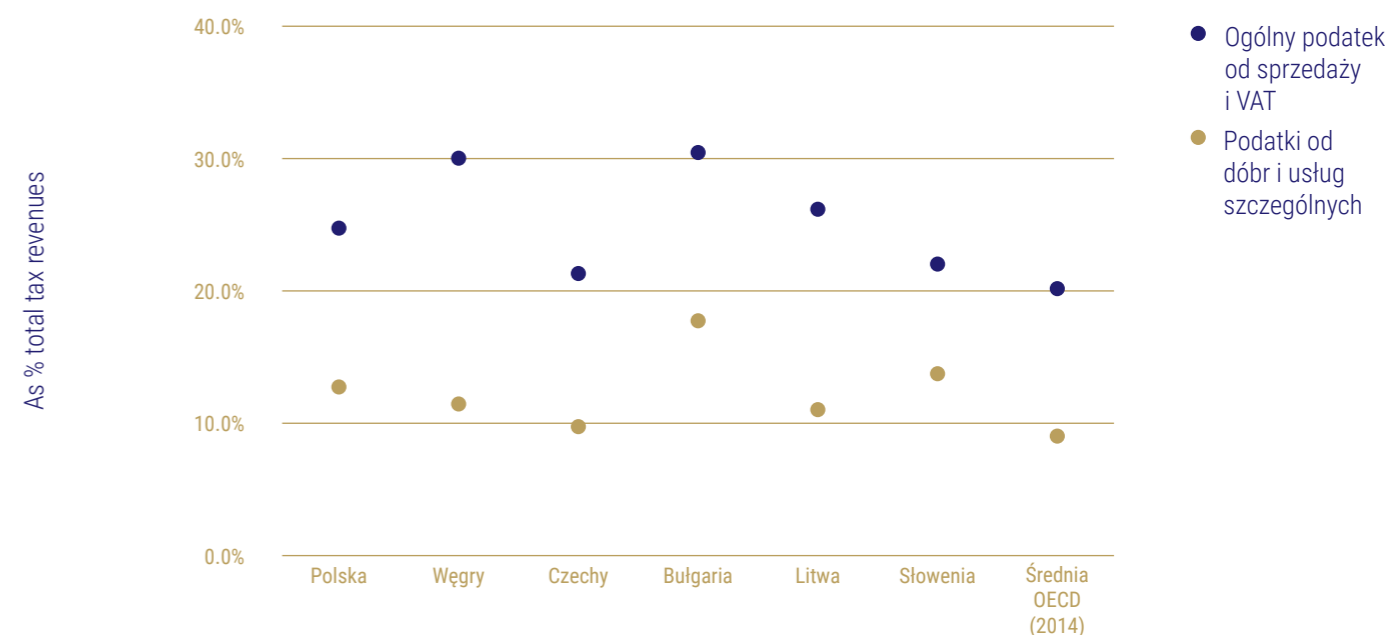

Gdy porówna się te wyniki ze średnią w OECD wyraźnie widać, że w samym OECD istnieje ogromna przepaść między kwotą podatków bezpośrednich wpłacanych przez osoby prawne w porównaniu z tymi wpłacanymi przez osoby fizyczne.

Dodatkowo, jeśli spojrzymy na wartości bezwzględne, dostrzeżemy, że w każdym kraju, oprócz Czech, stosunek kwoty podatku wpłacanego przez spółki do całkowitych wpływów pochodzących z podatków był niższy niż średnia w OECD.

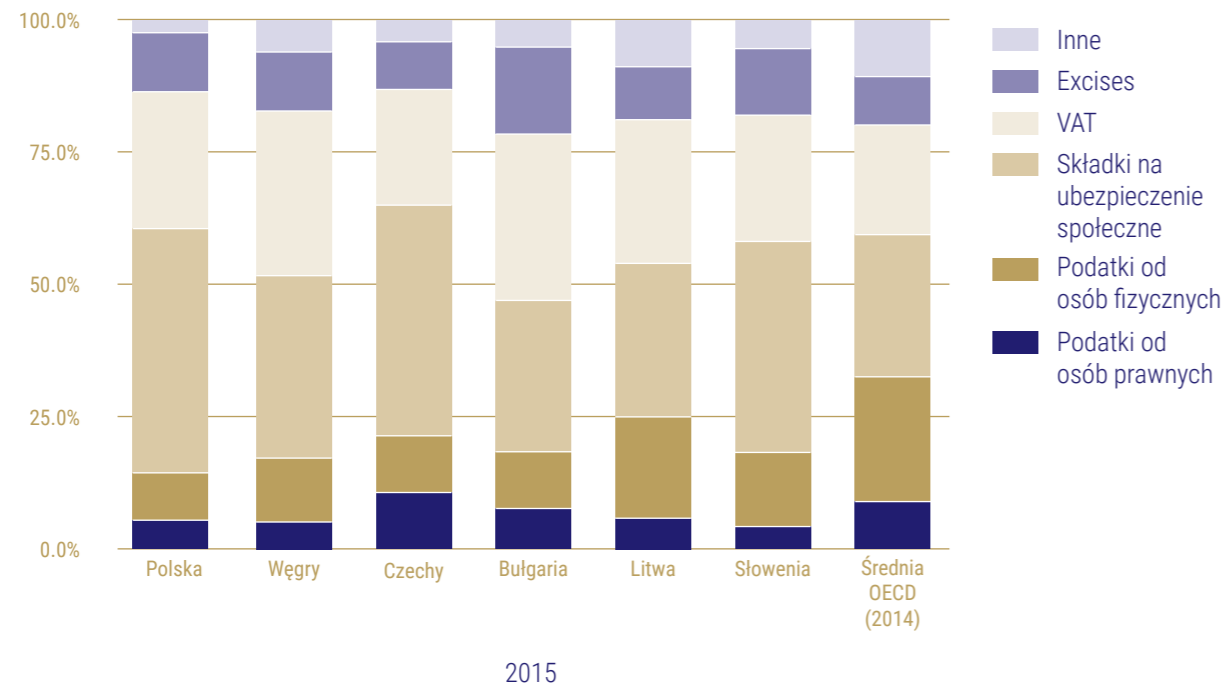
Aby to skompensować, państwa pobierały znacznie więcej przychodów z podatków konsumenckich, takich jak VAT, podatki z tytułu sprzedaży i akcyzy. W każdym przypadku dostrzeżliśmy, że kwoty przychodów z podatków składające się z podatków konsumenckich był wyższe niż średnia w OECD, choć w Czechach i Słowenii nie była to duża różnica.

Podatki od dóbr i usług w zestawieniu ze średnią OECD

Poniżej przedstawiliśmy strukturę podatkową każdego z omawianych krajów, która pokazuje, jakie kwoty każdy z tych krajów pobiera w podatkach konsumenckich, opodatkowaniu pracy i podatkach od zysków spółek.

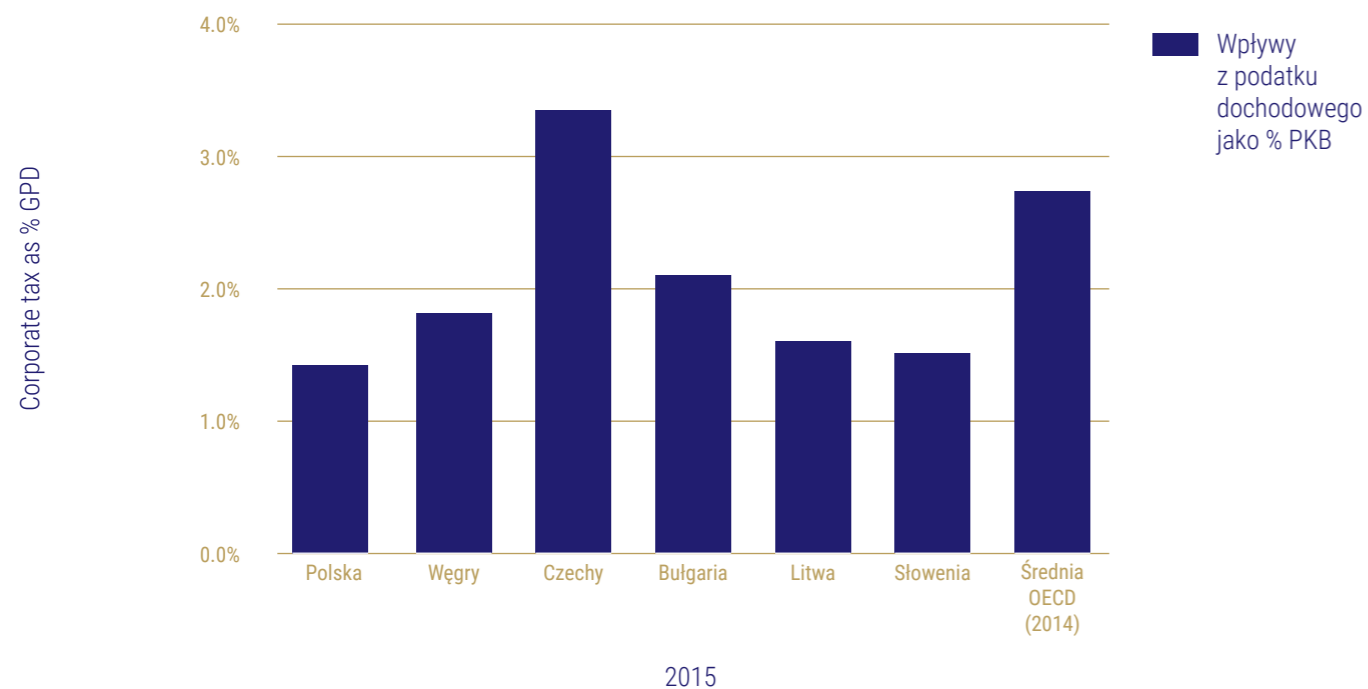
Struktura podatkowa państw Europy Środkowo-Wschodniej

Następna grafika stanowi porównanie wpływów podatkowych do PKB, mające na celu zrozumienie, jak duży jest stosunek wpływów od przedsiębiorstw w porównaniu do całej działalności gospodarczej.

Ponownie widzimy, że w 2015 r. Czechy wykazywały znacznie wyższy pobór podatków od spółek niż inne kraje, nawet te, w których obowiązują podobne stawki podatkowe. Na przykład Polska ma podobną stawkę podatku dochodowego od osób prawnych, a jednak wykazuje znacznie niższy poziom poboru podatków w porównaniu do PKB.

Wpływy z podatku dochodowego jako % PKB

Jak przeprowadziliśmy analizę obciążenia podatkowego w Europie Środkowo-Wschodniej?

Statystyki dotyczące poszczególnych państw zawarte w tym sprawozdaniu zostały zaczerpnięte z bazy danych statystycznych OECD dla Czech, Węgier, Łotwy i Słowenii. Mimo że Polska jest członkiem OECD, w bazie danych niedostępne były dane z tego kraju za rok 2015. Dlatego też w przypadku Polski i Bułgarii odpowiednie dane pobraliśmy ze stron internetowych ich ministerstw finansów. Wszystkie wskaźniki przedstawione w sprawozdaniu zostały obliczone przy pomocy oficjalnych danych.

Baza danych OECD obejmuje definicje podatków, która jest inna od definicji używanych w niektórych krajach. Na przykład, definicja całkowitych wpływów pochodzących z podatków, stworzona przez OECD, obejmuje składki na ubezpieczenie społeczne, podczas gdy w Polsce Ministerstwo Finansów nie ujmuje składek na ubezpieczenie społeczne w swoich wpływach z podatków. W związku z tym poszukiwaliśmy danych, które byłyby możliwe porównywalne, i w przypadku Polski dodaliśmy przychody ze składek na ubezpieczenie społeczne do całkowitych wpływów z podatków.

Dane, których użyliśmy do obliczenia średniej dla OECD pochodzą z roku 2014, ponieważ OECD nie opublikowała jeszcze danych za rok 2015. Jednakże średnie dla OECD nie zmieniają się znacząco z roku na rok, dlatego stwierdziliśmy, iż stanowią one dość dobre porównanie.

Jeśli chodzi o gromadzenie danych na temat kwot podatków uiszczanych przez osoby fizyczne i osoby prawne, wzięliśmy pod uwagę bardziej ogólne wskaźniki zawarte w bazie danych OECD, aby spróbować ująć podatki od zysku, dochodu i zysków kapitałowych. Dlatego też wykorzystaliśmy wskaźnik dotyczący podatków od zysków i zysków kapitałowych, a nie zwykły wskaźnik wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych.

W przypadku podatków pośrednich, ponownie skorzystaliśmy z bardziej ogólnych kategorii pochodzących z bazy danych OECD. Skorzystaliśmy z kategorii ogólnych podatków od towarów i usług, a nie VATu lub podatku od sprzedaży. Zdecydowaliśmy się na to, gdyż VAT i podatki od sprzedaży są często używane wymiennie, w niektórych krajach w ogóle nie ma podatków od sprzedaży, a w innych podatki od sprzedaży są, ale nie ma VATu. Dzięki bardziej ogólnej kategorii ujęte zostają podatki odprowadzane z tytułu dóbr i usług, które podnoszą ceny dla konsumentów. To samo dotyczy wszystkich podatków uiszczanych z tytułu konkretnych dóbr lub usług, obejmujących wszystkie podatki, które są związane z konkretną kategorią towarów, takie jak akcyza na papierosy czy alkohol.

Dane na temat stawek podatkowych w każdym kraju zostały również pobrane z bazy danych OECD lub z publikacji branżowych, takich jak opracowanie podatkowe firmy Deloitte.

Dziesięć największych spółek

Dane statystyczne dotyczące dziesięciu największych spółek zostały zebrane przez organizacje Glopolis, Demnet, Za Zemiata, Lapas, Ekvilib oraz IGO, działające w każdym z krajów, których dotyczy opracowanie. Poprosiliśmy każdego partnera, by sporządził listę dziesięciu spółek w kraju z najwyższymi przychodami. Dane te były często zbierane z wykazów podawanych w publikacjach biznesowych.

Każda organizacja została następnie poproszona, by sporządziła listę specjalnych wskaźników dotyczących spółek, ich przychodów, zysku brutto, zysku przez opodatkowaniem i podatku. Te dane zostały ujęte w jednym arkuszu kalkulacyjnym, by ułatwić przeprowadzenie analizy spółek i państw.

Dane te zostały pobrane z oficjalnych danych rocznych każdej spółki.

Niektóre inne badania zostały przeprowadzone na spółkach, których stawki podatkowe zdawały się różnić od ustawowej stawki podatkowej przez kilka kolejnych lat. Obejmowały one również studiowanie informacji dodatkowych do sprawozdań finansowych.

Kto płaci podatki w Czechach?

Stawka podatku dochodowego od osób prawnych – 19%

PKB	4,554,615,000,000 Kč
Całkowity dochód budżetowy	1,524,423,000,000 Kč
Podatki potrącane od zysków spółek	162,100,000,000 Kč
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	164,500,000,000 Kč
Pobór podatku jako % PKB	33.47%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	10.63%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	10.79%
Składki na ubezpieczenie społeczne	659,700,000,000 Kč
% składek na ubezpieczenie społeczne	43.28%
Podatki od towarów i usług (od sprzedaży i VAT)	333,274,000,000 Kč
% podatków od towarów i usług	21.86%
Podatki od dóbr i usług szczególnych	154,100,000,000 Kč
% podatku od dóbr i usług szczególnych	10.11%

Czechy

Czechy były państwem osiągającym najlepsze wyniki w całej grupie w odniesieniu do:

- 1) kwot podatków pobieranych od spółek;
- 2) kwot podatku dochodowego od osób prawnych stanowiących procent całkowitych zwrotów podatkowych, oraz
- 3) kwot podatku dochodowego od osób prawnych stanowiących procent PKB, które były również najwyższe.

Był to jedyny kraj, który osiągnął w tym względzie wyniki wyższe niż średnia w OECD.

Co więcej, w tym kraju nie istniała praktycznie żadna różnica między kwotą bezpośrednich podatków dochodowych pobieranych od osób prawnych a podatkiem dochodowym pobieranym od osób fizycznych, co stawia Czechy w najlepszej pozycji w porównaniu z grupą pozostałych krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz OECD.

Co ciekawe, Czechy mają również jedne z najwyższych stawek podatkowych w tej grupie, co mogłoby sugerować, że obniżanie stawek podatkowych nie prowadzi do wyższych zwrotów podatkowych.

Sprawozdawczość przedsiębiorstw

Wydaje się, że w Czechach istnieją pewne problemy w zakresie sprawozdawczości przedsiębiorstw. W chwili, gdy przeprowadzaliśmy nasze badanie, cztery z dziesięciu spółek osiągających najlepsze wyniki w roku 2015 nie złożyły jeszcze sprawozdań finansowych za ten rok.

Zgodnie z prawem czeskim, spółki muszą złożyć sprawozdania finansowe do końca roku następującego po zamknięciu ksiąg rachunkowych. Oznacza to, że gdyby dniem bilansowym był koniec roku kalendarzowego 2015, spółki mogły nie publikować swoich sprawozdań finansowych do grudnia 2016 roku. To znacznie dłuższy termin niż w innych państwach, który znacząco utrudnia prowadzenie kontroli przedsiębiorstw.

W październiku 2016 r. Foxconn, Unipetrol, Bosch group CR, Ahold oraz Lidl nie złożyły jeszcze w czeskim rejestrze

spółek sprawozdań za rok rachunkowy 2015. Jednakże Unipetrol, jako spółka notowana na giełdzie, opublikowała swoje sprawozdanie na swojej stronie internetowej. AHOLD nie złożył również swojego sprawozdania za rok 2014. AHOLD oświadczyła, że w wyniku połączenia z inną spółką, dwa lata rachunkowe zostały połączone w jeden okres sprawozdawczy. W wyniku tego, sprawozdania za dwa lata 2014 i 2015 zostaną złożone w terminie dla roku 2015 (czyli w roku 2016). AHOLD podkreślił, że spółka działa zgodnie ze wszystkimi przepisami rachunkowymi obowiązującymi w Czechach. W związku z brakiem danych od firm za rok 2015 postanowiliśmy pracować na danych z roku 2014 w tabeli poniżej.

Jedenaście największych spółek

Łącznie jedenaście¹ największych czeskich spółek opłaca zobowiązania podatkowe w wysokości 21,67% czyli nieznacznie więcej od ustawowej stawki podatkowej w Czechach. Jednak jak widzimy, istnieją odstępstwa od tej zasady. W roku 2015 RWE stopę oprocentowania miała podwyższoną do 46% zysków. Jednakże w poprzednich latach spółka płaciła mniej niż ustawowa stawka, co można rzucić na karb różnicy czasowej, gdy spółka w jednym roku zapłaciła znacznie więcej, by uzupełnić niedopłaty z poprzednich lat. Inne spółki płaciły mniej niż ustawowa stawka, a powody tego stanu rzeczy przedstawiliśmy poniżej.

Foxconn

Foxconn uiszczył stosunkowo niewielką kwotę podatku i zgodnie z naszymi badaniami płacił mniej niż pozostałe spółki spośród największych dziesięciu spółek czeskich przez wiele lat. Wydaje się to być pokłosiem zachęt inwestycyjnych. W sprawozdaniu spółki Foxconn za rok 2011 można przeczytać, iż spółka uzyskała specjalną zachętę podatkową na rozpoczęcie nowej produkcji w roku 2011, a od 2009 roku otrzymuje również zachętę podatkową przyznaną na dziesięć lat.

2014	Obrót	Zysk przed opodatkowaniem	Podatek	Marża zysku	Podatek jako % zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
ŠKODA AUTO, a.s.	299,318,000,000 Kč	21,349,000,000 Kč	2,928,000,000 Kč	7.13%	13.56%	13.71%
ČEZ, a.s.	201,751,000,000 Kč	28,656,000,000 Kč	6,244,000,000 Kč	14.20%	16.90%	21.79%
AGROFERT, a.s.	166,772,035,000 Kč	7,670,753,000 Kč	1,672,585,000 Kč	4.60%	21.11%	21.80%
RWE Supply&Trading CZ, a.s.	146,075,223,000 Kč	3,251,640,000 Kč	1,507,823,000 Kč	2.23%	115.19%	46.37%
FOXCONN CZ s.r.o.	125,099,465,000 Kč	1,524,211,000 Kč	106,349,000 Kč	1.22%	7.74%	6.98%
Energetický a průmyslový holding, a.s.	3,664,864,000.00 Kč	719,138.00 Kč	224,942.00 Kč	0.02%	26.59%	31.28%
UNIPETROL, a.s.	124,229,000,000 Kč	-1,362,000,000 Kč	-806,000,000 Kč	-1.10%	nd	nd
BOSCH Group ČR ²	15,059,212,000 Kč	269,888,000 Kč	42,902,000 Kč	1.79%	11.69%	15.90%
AHOLD Czech Republic, a.s.	nd	nd	nd	nd	nd	nd
České dráhy, a.s.	36,736,949,000 Kč	542,980,000 Kč	386,774,000 Kč	1.48%	20.76%	71.23%
O2 Czech Republic a.s.	37,372,000,000 Kč	4,505,000,000 Kč	990,000,000 Kč	12.05%	21.54%	21.98%
Lidl Česká republika v.o.s.	34,123,532,000 Kč	2,600,000,000 Kč	0 Kč	7.62%	0.00% (19.41%)	0.00%
METROSTAV a.s.	39,577,391,000 Kč	547,111,000 Kč	94,099,000 Kč	1.38%	19.64%	17.20%
Całkowita średnia	1,237,095,671,000 Kč	69,555,302,138 Kč	13,166,756,942 Kč	5.62%	16.81%	18.93%

¹ Jak już wcześniej wyjaśniliśmy dane spółki AHOLD z 2014 i 2015 nie były dostępne. Dlatego też nie uwzględniliśmy AHOLD w naszych statystykach. W przypadku BOSCH Group CR, dane księgowe są dostępne ale tylko dla poszczególnych jednostek, a nie dla całej grupy. Również zdecydowaliśmy o nieuwzględnieniu BOSCH Group w tabeli.

² W Czechach BOSCH Group ma wiele podmiotów zależnych. Dostępne online są tylko księgi dla niektórych z tych podmiotów, nie dla całej grupy. Dlatego też zdecydowaliśmy o nie uwzględnieniu danych dla BOSCH Group w statystykach.

Unipetrol

Pomimo ogólnie lepszych wyników czeskich spółek w odniesieniu do opłacania podatków, nadal istnieją pewne dowody na przenoszenie zysków przez spółki międzynarodowe w Czechach. Unipetrol to część polskiej grupy Orlen. Spółka rafinuje ropę naftową w Czechach, posiada sieć stacji benzynowych i produkuje tworzywa sztuczne. Spółka zanotowała stratę w Czechach w czterech z pięciu ostatnich lat.

Sama grupa Orlen nie notuje takich strat. PKN Orlen, spółka posiadająca największy obrót w Polsce, osiągnęła w roku 2015 zysk około 3,5 mld PLN. Jej marża zysku wynosiła w 2015 roku około 4%, a spółka przynosiła zyski w czterech z pięciu lat między 2011 a 2015 r. Jedynym rokiem, gdy zanotowała stratę był rok 2014, w którym nastąpiło załamanie cen ropy naftowej.

Między grupą Unipetrol a grupą Orlen miały miejsce znaczące transakcje z podmiotami powiązanymi. Na przykład sprawozdanie finansowe Unipetrol za rok 2013 wskazuje, że spółka dokonała zakupów o wartości 57 mld CZK od grupy PKN Orlen. To kwota znacznie przekraczająca połowę obrotów z tego roku, wynoszących 99,4 mld CZK. Tak wysokie kwoty transakcji z podmiotami powiązanymi stanowią czynnik wysokiego ryzyka w odniesieniu do przenoszenia zysków.

Orlen posiada 60% udziałów w Unipetrol, a kolejne 20% posiada spółka Paulinino limited, spółka z siedzibą na Cyprze stworzona w celu zarządzania inwestycjami pewnej liczby anonimowych inwestorów.

Unipetrol otrzymał dane, jakie przedstawiliśmy spółce i nie wydał żadnego oświadczenia z nimi związanego.

Lidl

Dane dotyczące spółki Lidl wskazały na nieprawidłowości. Lidl w Czechach przybrał specjalną formę spółki: spółkę jawną (v.o.s.). W takiej formie spółka nie płaci podatków, a partnerzy są odpowiedzialni za uiszczenie podatku dochodowego.

Taka forma spółki jest zazwyczaj zarezerwowana dla profesjonalistów prowadzących swoje firmy, takich jak architekci, prawnicy czy księgowi. Bardzo rzadko zdarza się, aby formę taką przyjmowała duże przedsiębiorstwo handlowe. Żadna inna analizowana przez nas spółka w żadnym z badanych krajów nie miała takiej struktury.

Lidl w Czechach posiada dwóch partnerów: niemiecką spółkę Beteiligungs GmbH oraz czeską spółkę Lidl Holding s.r.o.

Nasza badawcza dotarła do umowy spółki zawartej pomiędzy Beteiligungs a Lidl Holdings, która ujawniła, że istnieje umowa dotycząca podziału zysków, na mocy której 99,99% zysków Lidl w Czechach jest przesyłanych do Niemiec, a jedynie 0,01% pozostaje w Czechach.

Jednakże gdy zapytaliśmy o to spółkę, stwierdziła, że niemiecki partner jest rezydentem podatkowym w Czechach i opłaca podatki w tym kraju. W roku 2014 dwóch partnerów zapłaciło 504 694 930 CZK podatków na rzecz rządu czeskiego, co jest równe stawce podatkowej wynoszącej 19,5% od zysków spółki.

Kto płaci podatki na Węgrzech?

**Stawka podatku dochodowego od osób prawnych: 10% dla zysków poniżej 500 mln HUF
i 19% od zysków ponad 500 mln HUF.**

PKB	Ft33,999,000,000,000.00
Całkowity dochód budżetowy	Ft13,280,871,000,000.00
Podatki potrącane od zysków spółek	Ft625,196,000,000.00
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	Ft1,688,645,000,000.00
Pobór podatku jako % PKB	39.06%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	4.71%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	12.71%
Składki na ubezpieczenie społeczne	Ft4,428,900,000,000.00
% składek na ubezpieczenie społeczne	33.35%
Podatki od towarów i usług (od sprzedaży i VAT)	Ft4,082,900,000,000.00
% podatków od towarów i usług	30.74%
Cła	Ft1,581,200,000,000.00
% cła	11.91%

Pomimo tego, że Węgry mają opinię kraju, który ma niskie stawki podatkowe, to rząd węgierski pobiera bardzo wysokie kwoty podatków. Węgry pobierają większe kwoty podatku dochodowego, obliczane jako procent PKB, niż ich sąsiedzi. Jednakże przedsiębiorstwa płacą stosunkowo niewielkie sumy podatku dochodowego. To osoby fizyczne są narażone na większe obciążenia podatkowe z tytułu zysków i podatków od towarów i usług. Na Węgrzech, składki na ubezpieczenie społeczne są uiszczane w większym stopniu przez pracodawców niż pracowników (27% w porównaniu z 18,5%).

Jedenaście największych spółek

Nasze badanie spółek węgierskich ujawniło kilka ważnych kwestii.

Węgry odgrywają w Europie Środkowo-Wschodniej rolę raju podatkowego. Niedawno rząd węgierski ogłosił, że kraj ten będzie obniżał stawkę podatku dochodowego z 19% (10% dla mniejszych spółek) do 9%. Wydaje się, że jest to niepotrzebne cięcie, gdyż, jak wynika z naszego badania, większość z dziesięciu największych spółek w kraju płaci podatki na poziomie 1% lub nawet mniej. Średnio, jedenaście największych spółek węgierskich płaciło zaledwie 0,35% podatku od swoich zysków w 2015 r. Wyjątek stanowi spółka Samsung, która płaciła podatki zgodnie ze stawką wynoszącą około 16% w roku 2015.

2015	Obrót	Zysk przed opodatkowaniem	Podatek	Marża zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
GE Infrastructure CEE Holding Kft.	Ft0	Ft2,865,595,000,000	Ft68,000,000	nd	0.0024%
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. (MOL Hungarian Oil and Gas Company)	Ft1,887,477,000,000	- Ft190,072,000,000	Ft70,000,000	-10.07%	
Audi Hungaria Motor Kft	Ft2,610,668,998,880	Ft138,316,063,200	Ft0	5.30%	0.00%
Mercedes-Benz Manufacturing Hungary Kft.	Ft1,064,867,889,600	Ft20,942,091,840	Ft342,240,160	1.97%	1.63%
Samsung Electronics Magyar Zrt.	Ft758,586,000,000	Ft28,407,000,000	Ft4,522,000,000	3.74%	15.92%
Magyar Suzuki Zrt. (Magyar Suzuki Corporation)	Ft618,577,953,600	Ft18,301,237,760	Ft215,926,926	2.96%	1.18%
Wizz Air Hungary Kft.	Ft492,606,646,400	Ft71,623,625,040	Ft726,751,520	14.54%	1.01%
Flextronics International Kft.	Ft508,350,320,000	Ft3,675,402,560	Ft5,009,920	0.72%	0.14%
MVM Magyar Villamos Művek Zrt. (MVM Hungarian Electricity Ltd.)	Ft12,364,000,000	Ft24,365,000,000	Ft66,000,000	197.06%	0.27%
Robert Bosch Elektronika Kft.	Ft459,030,788,800	Ft13,468,856,800	Ft497,234,560	2.93%	3.69%
Hankook Tire Magyarországi	Ft220,148,000,000	Ft57,667,000,000	Ft4,258,000,000	26.19%	7.38%
Całkowita suma	Ft8,632,677,597,280	Ft3,052,289,277,200	Ft10,771,288,960	35.36%	0.35%

W ujęciu ogólnym, duże spółki na Węgrzech w niewielkim stopniu w porównaniu do małych przedsiębiorstw przyczyniają się do wsparcia budżetu.

Dochody jedenastu największych spółek na Węgrzech stanowią 25% PKB tego kraju. Jednak w odniesieniu do uiszczanych podatków, nasze badanie pokazało, że spółki te płacą mniej niż 2% wszystkich podatków dochodowych od osób prawnych uiszczanych w tym kraju.

Osiągnięcie tak niskiego poziomu spowodowane jest przez działania węgierskiego rządu, który wprowadził szereg odliczeń i ulg podatkowych dostępnych dla spółek. Najpopularniejszym tego typu narzędziem jest sportowa ulga podatkowa, która pozwala spółkom odliczać płatności dokonywane na rzecz klubów sportowych od kwoty podatku. Kwoty, które można odzyskać są większe niż kwoty wpłacane, co oznacza, że spółki otrzymują od rządu dofinansowanie za wspieranie klubów sportowych.

General Electric

W roku 2015 spółka GE Infrastructure CEE Holdings otrzymało niebotyczną kwotę 3 bln forintów (€ 8,9 mld) przychodów finansowych od innych podmiotów GE, od których zapłaciła jedynie 0,002% podatku. Jednak jest to dość częsta praktyka, by nie obciążać spółek podatkami od dywidendy pochodzącej od spółek, których są całkowitymi właścicielami.

Spółka podkreśliła, że w 2015 r. inne podmioty zależne GE na Węgrzech przekazały 300 mld HUF na lokalną działalność przemysłową.

Wytwórcy

Pomimo niskich stawek podatkowych na Węgrzech wydaje się, że niektóre spółki nadal angażują się w praktyki związane z przenoszeniem zysków z Węgier. Wielkie, międzynarodowe spółki wytwórcze, takie jak Audi, Suzuki i Mercedes Benz, posiadają na Węgrzech duże zakłady produkcyjne. Prawie wszyscy uiszczają podatki według stawek niższych niż stawki ustawowe. Co ciekawe, te spółki osiągają na Węgrzech stosunkowo niewielkie zyski.

Spojrzelśmy na marże operacyjne największych spółek wytwórczych z siedzibą na Węgrzech i porównaliśmy je do marż operacyjnych podawanych na poziomie światowym dla całej działalności tych spółek. Stwierdziliśmy, że bez wyjątku działalność operacyjna spółek międzynarodowych na Węgrzech była mniej zyskowa niż ich działalność na poziomie światowym.

Spółka	Światowa marża operacyjna	Marża operacyjna na Węgrzech
Audi	8.28%	5.30%
Mercedes Benz Cars	9.46%	1.97%
Bosch	6.50%	2.93%
Suzuki	5.95%	2.95%
Samsung	13.16%	3.74%

Być może powodem jest fakt, że na Węgrzech koszty prowadzenia działalności są wyższe niż w innych krajach. W krajach, w których widzieliśmy podobne rozbieżności, stanowiły one sygnał, że spółki angażują się w przenoszenie zysków i odsyłanie zysków poprzez transfer zysków.

Kto płaci podatki w Bułgarii?

Podatek dochodowy od osób prawnych 10%

PKB	88571000000
Całkowity dochód budżetowy	248556000000
Podatki potrącone od zysków spółek	18604000000
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	27312000000
Pobór podatku jako % PKB	28.06%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	7.48%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	10.99%
Składki na ubezpieczenie społeczne	69471000000
% składek na ubezpieczenie społeczne	27.95%
Podatki od towarów i usług (od sprzedaży i VAT)	77400000000
% podatków od towarów i usług	31.14%
Ciła	45250000000
% cel	18.21%

Patrząc na strukturę podatkową w Bułgarii możemy stwierdzić, że spółki jako całość płacą więcej w podatkach niż w innych krajach w naszym badaniu, oraz że istnieje większa równowaga pomiędzy kwotami wpłacanymi przez osoby prawne od ich dochodów a tymi wpłacanymi przez osoby fizyczne. Składki na ubezpieczenie społeczne są również stosunkowo niskie.

Jednakże stosunkowo niski poziom podatków uiszczanych przez osoby fizyczne od ich dochodów jest rekompensowany w innych podatkach pośrednich uiszczanych przez osoby fizyczne. W naszym badaniu Bułgaria, w porównaniu z innymi państwami, pobiera w formie akcyz, podatków od poszczególnych towarów, takich jak alkohol czy tytoń oraz VATu więcej niż jakiegokolwiek inny kraj. Takie podatki podnoszą koszty życia i są postrzegane jako bardziej regresywne niż bezpośrednie.

Dziesięć największych spółek

2015	Obrót ('000)	Zysk przed opodatkowaniem ('000)	Podatek ('000)	Marża zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
Lukoil Neftohim	Lev 5,018,494	-lev 143,036	-lev 20,989	-2.85%	nd
Aurubis Bulgaria	Lev 4,193,984	Lev 242,934	Lev 23,958	5.79%	9.86%
National Electricity Company	Lev 3,200,564	-lev 203,968	-lev 175,914	-6.37%	nd
Lukoil Bulgaria	Lev 2,997,370	-lev 6,458	-lev 291	-0.22%	nd
Kaufland Bulgaria	Lev 1,487,325	lev 92,021	Lev 9,717	6.19%	10.56%
CEZ Electro Bulgaria	Lev 1,401,593	Lev 9,771	Lev 1,090	0.70%	11.16%
Bulgargaz	Lev 1,399,550	Lev 23,863	Lev 3,498	1.71%	14.66%
OMV Bulgaria	Lev 1,024,522	Lev 37,332	Lev 3,814	3.64%	10.22%
Express Logistic and Distribution	Lev 990,594	-lev 426	Lev 83	-0.04%	-19.48%
Saxa	Lev 942,381	Lev 18,222	Lev 1,885	1.93%	10.34%
Całkowita suma	Lev 22,656,377	Lev 213,291	-lev 156,118	0.94%	-73.19%

W Bułgarii nie płacisz podatków, jeśli jesteś wystarczająco duży

autor: *Dimitar Sabev*³

Dziesięć spółek z najwyższymi obrotami za rok 2015 w Bułgarii uiszczyło łącznie 44 mln lewów (22,5 mln EUR) w podatku dochodowym od osób prawnych. To stosunkowo niska wpłata do budżetu.

Łączona sprzedaż największych spółek bułgarskich jest równa mniej więcej jednej czwartej produktu krajowego brutto, jednak ich wpływy podatkowe są równe zaledwie 2,3% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych zebranych w zeszłym roku.

A to jedynie początek smutnych wniosków na temat systemu podatkowego w Bułgarii, gdyż dziesięć największych spółek w tym kraju to odbiorcy podatków. Prawo dotyczące podatku dochodowego od osób prawnych powala na odliczanie wcześniejszych strat od podstawy opodatkowania, a wiele spółek w Bułgarii deklaruje straty przez wiele lat. Odliczają więc straty z roku na rok, a przyszłe ulgi podatkowe stają się ich aktywami. W ten sposób księgowym dziesięciu największych spółek udało się zadeklarować ulgi podatkowe w wysokości 156 mln lewów za rok 2015. Tak więc wielki biznes to prawdziwe „państwo w państwie”.

Jednakże największym podmiotem korzystającym z takich ulg jest samo państwo, gdyż bułgarskie państwowe przedsiębiorstwo energii elektrycznej odpowiedzialne jest za większą część strat podatkowych w Bułgarii w latach 2015/16.

Niektóre spółki prowadzące swoją działalność w Bułgarii korzystają z licznych sposobów, na zmniejszenie swoich zysków i podatków. Niektóre spółki naliczają ogromne koszty związane z usługami zewnętrznymi, takie jak opłaty za consulting i zarządzanie, warte tysiące euro za dzień.

Właściciele udzielają spółce „kredytów”, żeby potem zebrać 10-procentowe lub większe odsetki. Niektóre sieci handlowe korzystają ze spółek powiązanych, które mają sklepy i płacą – same sobie – znacznie wyższe opłaty za wynajem niż stawki rynkowe. Inne płacą ogromne sumy za własne znaki towarowe posiadane często przez spółki typu offshore, przekazując zyski do Lichtensteinu lub na Brytyjskie Wyspy Dziewicze.

Odkryliśmy wiele przypadków, w których spółki unikające podatków tworzyły wokół spółki wytwórczej z siedzibą w Bułgarii strukturę spółek zależnych. Często spółki zależne dostarczają spółce głównej drogie części i materiały,

oraz pobierają sztucznie wysokie opłaty za ich dystrybucję.

Polityka informacyjna

Warto jest wspomnieć, że przejrzystość w systemie podatkowym jest w Bułgarii na dość wysokim poziomie. Rejestr handlowy zapewnia wyczerpujące i dostępne dane na temat wyników finansowych spółek.

Jednak przypadek Bułgarii pokazuje, że przejrzystość nie prowadzi automatycznie do lepszego wglądu opinii publicznej i dyskusji na temat systemu podatkowego. Dostarczając lub wycofując przychody z reklam, największe spółki mogą kontrolować narrację na temat podatków w mediach państwowych.

Krajowa Agencja Skarbu Państwa (NRA) jest zajęta niestraszaniem zagranicznych inwestorów. A politycy, zarówno z prawej, jak i lewej strony areny politycznej, akceptują status quo panujący w kraju o najniższych podatkach bezpośrednich w Unii Europejskiej. Politycy nie uważają, że uchylanie się od i unikanie płacenia podatków to problem, z którym należy walczyć. Obciążenie podatkami bezpośrednimi w Bułgarii jest znacznie wyższe niż średnie obciążenie w Unii Europejskiej, dlatego też opinia publiczna raczej sceptycznie podchodzi do kwestii niesprawiedliwości podatkowej.

Istnieje wiele międzynarodowych spółek, które korzystają z łagodnego bułgarskiego systemu podatkowego. Jednak przypadek Lukoil Bulgaria jest naprawdę wyjątkowy. Rosyjski gigant naftowy jest największą spółką w Bułgarii, lecz w ostatnich dziesięciu latach zadeklarował 1,7 mld lewów straty w tym kraju i, co nie zaskakuje, nie zapłacił ani grosza podatku dochodowego w Bułgarii. Równocześnie w Rosji spółka notowała duże zyski i, co za tym idzie, płaciła wysokie podatki. Podatki dochodowe od osób prawnych w Rosji uiszczone przez spółkę tylko za jeden rok wynoszą około 1,5 mld USD.

Lukoil nie zareagował na nasze prośby o komentarz.

Ogólny obraz systemu podatkowego w Bułgarii rysuje się ponuro: jeśli jesteś wystarczająco duży, nie musisz się martwić płaceniem podatków. Luki w finansach publicznych znalezione przez „sprytnie” duże spółki są kompensowane przez uciążliwe niewidoczne podatki pobierane od wszystkich i obojętne społeczeństwo.

Kto płaci podatki w Polsce?

Podatek dochodowy od osób prawnych – 19%

PKB	1,798,302,000,000 zł
Całkowity dochód budżetowy	484,293,000,000 zł
Podatki potrącone od zysków spółek	25,813,386,000 zł
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	45,040,043,000 zł
Pobór podatku jako % PKB	26.93%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	5.33%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	9.30%
Składki na ubezpieczenie społeczne	221,673,000,000 zł
% składek na ubezpieczenie społeczne	45.77%
Podatki od towarów i usług (od sprzedaży i VAT)	123,120,798,000 zł
% podatków od towarów i usług	25.42%
Cła	62,808,633,000 zł
% cel	12.97%

³ Dimitar Sabev to działacz na rzecz sprawiedliwości podatkowej w Bułgarii, który przeprowadził badania w tym obszarze w roku 2015.

Polski system podatkowy polega na pomocy społecznej najbardziej ze wszystkich badanych przez nas krajów. Również stosunkowo mocno polega również na podatkach pośrednich, akcyzie i podatku VAT, a nie na podatkach bezpośrednich. Zarówno spółki, jak i osoby fizyczne płacą stosunkowo mniej podatków bezpośrednich od dochodu, co postrzegane jest jako bardziej progresywna forma opodatkowania, w której bogatsi mogą więcej, a ubożsi nadal muszą płacić za podstawowe dobra, od których pobierany jest VAT.

Spółki w Polsce płaciły stosunkowo małe kwoty podatku. Pobory podatku dochodowego od osób prawnych wynoszą 5,3% wszystkich podatków uiszczanych w kraju, co stanowi drugą najniższą wartość po Węgrzech. Ten fakt, w połączeniu z ogólną niską podstawą opodatkowania w Polsce oznacza, że spółki w tym kraju dokładają mniej podatków bezpośrednich w odniesieniu do PKB niż jakiegokolwiek inny kraj w naszym badaniu.

Dziesięć największych spółek

Jeśli chodzi o dziesięć największych spółek pod względem przychodów, jedną istotną kwestią są niskie zyski osiągnięte przez te spółki. W roku 2015, średnia marża zysku w tych dziesięciu największych spółkach w Polsce wynosiła 0,6%. Niskie zyski wyjaśniają, dlaczego pomimo opłacania stawek podatkowych zgodnych z ustawowymi, polskie spółki nie przyczyniają się znacząco do zwiększenia ogólnych wpływów z podatków. W istocie, ponieważ wiele spółek notujących straty w Polsce musiało dokonać płatności podatku dochodowego od osób prawnych, całkowita kwota podatku uiszczona przez polskie spółki wynosiła więcej niż kwota zysków osiągniętych przez te spółki w 2015 roku. Jeśli uwzględnimy jedynie spółki notujące zyski, stawka podatkowa płacona przez polskie spółki od swoich zysków wynosiła 19%, czyli była zgodna ze stawką ustawową.

2015	Obrót	Zysk operacyjny	Zysk przed opodatkowaniem	Podatek	Marża zysku	Stawka podatku
PKN ORLEN S.A.	zł188,336,000,000	zł4,340,000,000	zł3,698,000,000	zł465,000,000	4.19%	12.57%
Jeronimo Martins	zł139,253,872,516	zł2,741,838,624	zł1,482,586,089	zł367,093,262	6.98%	24.76%
PGNiG Group.	zł36,464,000,000	zł3,290,000,000	zł3,014,000,000	zł878,000,000	8.27%	29.13%
PGE S.A.⁴	zł28,542,000,000	-zł3,589,000,000	-zł3,756,000,000	zł461,000,000	-13.16%	-12.27%
Grupa Lotos S.A.	zł22,709,442,000	zł423,398,000	-zł195,274,000	zł68,026,000	-0.86%	-34.84%
Eurocash SA	zł20,318,212,635	zł325,082,188	zł265,637,627	zł35,426,257	1.31%	13.34%
KGHM S.A.	zł20,008,000,000	zł506,000,000	-zł5,122,000,000	-zł113,000,000	-25.60%	nd
PZU S.A.	zł18,359,044,000	zł2,939,000,000	zł2,944,000,000	zł602,000,000	16.04%	20.45%
Tauron S.A.	zł18,375,224,000	-zł1,901,141,000	-zł2,187,771,000	-zł383,556,000	-11.91%	nd
PKO BP	zł14,338,809,000	zł3,152,635,000	zł3,190,750,000	zł589,497,000	22.25%	18.48%
Całkowita suma	zł306,704,604,151	zł12,227,812,812	zł3,333,928,716	zł2,969,486,519	1.09%	89.07%

Polskie spółki, które wzięliśmy pod uwagę, powinny wykazywać niższe ryzyko przenoszenia zysków niż inne. Dzieje się tak, ponieważ Polska nadal posiada wiele dużych spółek Skarbu Państwa lub spółek ze znaczącym udziałem Skarbu Państwa. Spółki państwowe mają mniej zachęt do przenoszenia zysków.

Niskie zyski w naszym badaniu mogą zależeć od pozycji dominującej przemysłu naftowego i gazowego wśród największych polskich spółek. Spółki energetyczne i wydobywcze musiały ostatnio zmagać się z kryzysem na rynkach towarowych oraz z wynikającym z tej sytuacji spadkiem zysków.

⁴ PGE potwierdziła nasze dane, lecz wskazała również, że dane podatkowe, których użyliśmy, obejmują jedynie bieżące obciążenie z tytułu podatku dochodowego i nie obejmują podatku odroczonego. Spółka twierdzi również, że inne jej dane nie są danymi do opodatkowania, a konsekwentnie ich uwzględnianie może prowadzić do sytuacji, w której stawki podatkowe będą mylące. PGE twierdzi, że efektywne stawki podatku wynosiły 19% – jak zostało to ujęte w informacji dodatkowej 8.2 ich sprawozdania finansowego za rok 2015.

Polityka informacyjna

Polityka informacyjna w Polsce jest stosunkowo nieprzejrzysta w porównaniu z innymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Dokumenty i sprawozdania finansowe spółek nie są dostępne w internecie. Zamiast tego osoba poszukująca dostępu do takich sprawozdań musi osobiście wybrać się do Rejestru Spółek. W każdym badaniem przez nas kraju sprawozdania finansowe spółek były dostępne w internecie.

Łotwa

Stawka podatku dochodowego od osób prawnych – 15%

PKB	€24,348,500,000
Całkowity dochód budżetowy	€7,100,000,000
Podatki potrącane od zysków spółek	€400,000,000
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	€1,400,000,000
Pobór podatku jako % PKB	29.16%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	5.63%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	19.72%
Składki na ubezpieczenie społeczne	€2,000,000,000
% składek na ubezpieczenie społeczne	28.17%
Podatki od towarów i usług (od sprzedaży i VAT)	€1,900,000,000
% podatków od towarów i usług	26.76%
Cła	€800,000,000
% ceł	11.27%

W naszym badaniu, Łotwę charakteryzowała największa luka między podatkami bezpośrednimi płaconymi przez osoby fizyczne a tymi płaconymi przez osoby prawne. Łącznie 5,6% wpływów podatkowych do budżetu pochodzi z podatku dochodowego od osób prawnych, podczas gdy 19,7% wpływów podatkowych pochodzi z podatku dochodowego od osób fizycznych.

Łotwa ma stosunkowo wysoki poziom wpływów do budżetu pochodzących z podatku VAT na poziomie 27%, ale drugi najniższym poziomem składek na ubezpieczenie społeczne na poziomie 28%.

Dziesięć największych spółek

Pięć z dziesięciu największych spółek na Łotwie należy do sektora energii i usług komunalnych.

Jako grupa, łotewskie spółki w większości płacą podatek dochodowy od osób prawnych na poziomie bliskim zakładanemu. Jedną spółką, która znacząco odbiega od tego trendu jest Latvenergo.

Zgodnie ze sprawozdaniem finansowym spółki Latvenergo, spółka zapłaciła jedynie 8% podatku od zysków w roku 2015 i 0,0001% w roku 2014.

W sprawozdaniu podane jest, że aby osiągnąć ten efekt spółka korzysta z zachęty podatkowej związanej z wprowadzaniem nowych technologii. Jest to tym bardziej ciekawe biorąc pod uwagę, że spółka Latvenergo miała najwyższą marżę zysku w roku 2015.

Spółce Elko Grupa również konsekwentnie udaje się osiągać stawki podatkowe, które są niższe niż stawka ustawowa. W roku 2015 spółka zapłaciła jedynie 5% podatku od zysków. W latach 2014 i 2013 spółka zapłaciła około 12% podatku od zysków, a w latach 2012 i 2011 płaciła, odpowiednio, 6% i 4,5%. NESTE Latvija również zapłaciła jedynie 7,17% w roku 2015 i 1,28% w roku 2014.

Kolejna warta wspomnienia kwestia została poruszona przez łotewską spółkę zależną polskiej grupy PKN Orlen. Orlen Latvija pokazała marżę zysku z działalności operacyjnej wynoszącą dokładnie 0,6% w każdym roku przez ostatnich pięć lat. Mogłoby to sugerować, że przychody i koszty spółki nie podlegają standardowym siłom rynkowym, jakie mają wpływ na większość spółek. Może to wskazywać na fakt, że spółka angażuje się w przenoszenie zysków, gdyż zdecydowała się ograniczyć zyski łotewskiej spółki zależnej.

Na nasze wątpliwości przedstawione PKN, spółka stwierdziła, że: „powiązania między ORLEN Latvija i innymi spółkami z grupy kapitałowej ORLEN w są pełni zgodne z lokalnymi i międzynarodowymi przepisami podatkowymi, wymogami i najlepszymi praktykami.

„Transakcje między powiązаныmi stronami są kontrolowane zgodnie z wymogami Wytycznych OECD dotyczących Cen Transferowych dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych i Administracji Podatkowych oraz ze szczególnymi wymogami prawnymi na Łotwie.

“Co więcej, przed wdrożeniem bieżącej metodologii ustalania cen transferowych, przekazaliśmy ją łotewskiemu organowi podatkowemu, który następnie ją skontrolował. Nie zostały zgłoszone żadne zastrzeżenia”.

2015	Obrót	Zysk przed opodatkowaniem	Podatek	Marża zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
URALCHEM Trading	€1,133,125,557	€29,629,382	€4,517,272	2.61%	15.25%
RIMI LATVIA	€785,281,263	€32,576,721	€4,623,326	4.15%	14.19%
MAXIMA Latvija	€688,799,668	€23,689,504	€4,219,672	3.44%	17.81%
Latvenergo	€521,145,687	€104,043,884	€8,465,000	19.96%	8.14%
ORLEN Latvija	€459,731,414	€2,758,410	€420,759	0.60%	15.25%
Latvijas Gāze	€444,690,000	€37,586,000	€4,274,000	8.45%	11.37%
NESTE LATVIJA	€407,320,000	€11,676,961	€836,909	2.87%	7.17%
ELKO GRUPA	€368,006,295	€9,155,805	€459,120	2.49%	5.01%
Circle K Latvia	€358,176,954	€25,809,423	€3,970,233	7.21%	15.38%
LDZ CARGO	€332,706,150	€4,148,505	€1,573,000	1.25%	37.92%
Całkowita suma	€5,498,982,988	€281,074,595	€33,359,291	5.11%	11.87%

Słowenia

Stawka podatku dochodowego od osób prawnych – 17%

PKB	€38,570,000,000
Całkowity dochód budżetowy	€14,100,000,000
Podatki potrącone od zysków spółek	€600,000,000
Bezpośrednie podatki od osób fizycznych (np. podatek dochodowy)	€2,000,000,000
Pobór podatku jako % PKB	36.56%
% stosunek podatku dochodowego od osób prawnych do całkowitych wpływów budżetowych	4.26%
% stosunek podatku dochodowego od osób fizycznych do całkowitych wpływów budżetowych	14.18%
Składki na ubezpieczenie społeczne	€5,600,000,000
% składek na ubezpieczenie społeczne	39.72%
Podatki od towarów i usług	€3,200,000,000
% podatków od towarów i usług	22.70%
Cła	€2000000000
% celi	14.18%
Podatek dochodowy od osób prawnych jako % PKB	1.56%

Słowenia jest kolejnym krajem, w którym spółki w niewielkim stopniu dokładają się do przychodów państwa. Podatki dochodowe od osób prawnych wynosiły jedynie 4,26% wpływów do budżetu za rok 2015, podczas gdy podatki dochodowe od osób fizycznych wynosiły 14% tych wpływów. Ogólnie rzecz ujmując, podatki od przedsiębiorstw wynosiły 1,56% PKB, co stanowi drugą najniższą wartość w omawianej grupie państw.

Kwota podatków od towarów i usług oraz akcyzy pobrane przez rząd w stosunku do całkowitej kwoty podatku była niższa niż w innych krajach i znacznie bliższa średniej w OECD.

Dziesięć największych spółek

Łącznie osiem największych spółek w Słowenii (nie byliśmy w stanie odszukać zobowiązań podatkowych dwóch spółek) były podlegały obowiązkowi uiszczenia stawki podatku w wysokości około 19%. Jednakże niezależnie od tej średniej, poszczególne zobowiązania podatkowe znacząco się od siebie różniły.

Na przykład, w ujęciu skonsolidowanym, Gorenje zanotowała stratę w roku 2015, ale nadal uiszczała podatki w kwocie 5 mln EUR. Grupa HSE zapłaciła 20 mln EUR od strat w wysokości prawie pół miliarda euro. Z uwagi na bardzo duże straty poniesione przez Grupę HSE oraz spółkę autonomiczną (patrz poniżej), łącznie dziesięć największych spółek w Słowenii w roku 2015 zanotowało stratę.

Grupa Gen-I osiągnęła zyski w wysokości 8,5 mln EUR, ale i tak odzyskała 62 tys. EUR z powrotem od organu podatkowego w tym samym roku. Krka była kolejną spółką, która otrzymała zwrot, pomimo osiągnięcia znaczących zysków.

2015	Obrót	Zysk przed opodatkowaniem	Opłacony podatek dochodowy	Marża zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
Petrol Group	€3,816,881,799	€75,133,650	€6,349,277	1.97%	8.45%
GEN-I Group	€1,731,202,568	€8,501,259	-€62,402	0.49%	-0.73%
Mercator Group	€2,612,418,000	€26,797,000	€2,014,000	1.03%	7.52%
HSE Group	€1,224,011,025	-€469,173,610	€19,376,592	-38.33%	-4.13%
Krka Group	€1,164,607,000	€180,712,000	-€1,449,000	15.52%	-0.80%
Revoz	€1,027,310,000	€12,915,000	nd	1.26%	nd
Lek Group	€1,059,336,443	€96,940,559	nd	9.15%	nd
Gorenje Group	€1,225,029,000	-€3,988,000	€5,137,000	-0.33%	-128.81%
Telekom Group	€729,543,000	€64,000,000	€661,000	8.77%	1.03%
OMV Slovenija	€598,857,000	€21,398,000	€3,398,000	3.57%	15.88%
Całkowita suma	€12,997,278,835	-€183,789,142	€35,424,467	-1.41%	-19.27%

Gdy spojrzymy na te dane w ujęciu odrębnym (tj. nie włączając wszystkich podmiotów zależnych, które mogą mieć siedziby w innych krajach), możemy dostrzec, że istnieją duże rozbieżności w płatnościach podatków.

2015	Obrót	Zysk przed opodatkowaniem	Opłacony podatek dochodowy	Marża zysku	Podatek jako % zysku przed opodatkowaniem
Petrol	€3,063,509,316	€37,781,197	€4,938,680	1.23%	13.07%
GEN-I	€1,777,143,535	€8,762,770	€282,622	0.49%	3.23%
Mercator	€1,403,504,000	€392,000	€327,000	0.03%	83.42%
HSE	€1,303,650,513	-€315,007,781	€16,005,618	-24.16%	-5.08%
Krka	€1,086,526,000	€159,373,000	-€11,488,000	14.67%	-7.21%
Revoz	€1,027,310,000	€12,915,000	nd	1.26%	nd
Lek	€849,413,493	€126,008,177	nd	14.83%	nd
Gorenje	€683,408,000	-€3,057,000	€1,050,000	-0.45%	-34.35%
Telekom Slovenije	€634,105,000	€41,179,000	€199,000	6.49%	0.48%
OMV Slovenija	€598,857,000	€18,000,000	€3,398,000	3.01%	18.88%
Łącznie – spółki (-7,8)	€10,550,703,364	-€52,576,814	€14,712,920	-0.50%	-27.98%

Gorenje

Zagłębiłmy się bardziej w sprawozdania finansowe spółki Gorenje, która, w naszej opinii, ma szczególnie ciekawe zobowiązania podatkowe.

Mimo że pewne zobowiązania podatkowe zostały ujawnione przez spółkę w 2015 r., to gdy przyjrzymy się im bliżej, ostrzeżemy, że płatność ta została opisana jako „inne podatki”, a nie „podatek dochodowy”. Spółka zdołała również odroczyć płatności i obniżyć swoje dochody o straty z lat poprzednich. Biorąc pod uwagę wszystkie te elementy, wydaje się, że spółka ta nie dokonała żadnych wpłat z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych na rzecz słoweńskiego rządu w ciągu ostatnich pięciu lat.

Zapytaliśmy spółkę Gorenje, czy nasz wniosek, że spółka nie zapłaciła w Słowenii podatku dochodowego jest prawidłowy. Spółka nie podważyła naszych ustaleń. Wyjaśniła również, że pozycja „inne podatki”, ujęte w sprawozdaniu spółki Gorenje, to „podatki potrącane u źródła uiszczane za granicą”.

Krka

Krka, spółka farmaceutyczna, również ma ciekawą historię podatkową. Krka otrzymała 11 mln EUR ulgi podatkowej w roku 2015, pomimo tego, że w tym samym roku spółka osiągnęła duże zyski. W poprzednim roku spółka zapłaciła więcej, ale w jeszcze poprzednim roku uiściła podatek w stawce zaledwie 5%.

W okresie pięciu lat, spółka zapłaciła 10,39% podatku dochodowego, czyli znacznie poniżej stawki ustawowej obowiązującej w Słowenii.

Spółka Krka wyjaśniła nam, że ulga podatkowa w 2015 roku wynikała z nadpłaty podatku w poprzednim roku.

Krka płaci podatki z góry na podstawie zysków z poprzedniego roku. W tym przypadku, zyski w kolejnym roku były niższe, więc nadpłata podatku została zwrócona. Krka potwierdziła również, że stawka podatkowa opłacana przez spółkę jest niższa ze względu na zachęty podatkowe z tytułu badań i rozwoju

Wnioski

Nasze badanie wykazało, że niskie stawki podatkowe to kwestia kompromisu. Jeśli podatki nie zostaną pobrane od spółek, wtedy koszty ponoszone przez rząd muszą zostać uzupełnione na inne sposoby. Niskie podatki dla przedsiębiorstw prowadzą do większego obciążenia podatkowego obywateli i do większej niesprawiedliwości podatkowej.

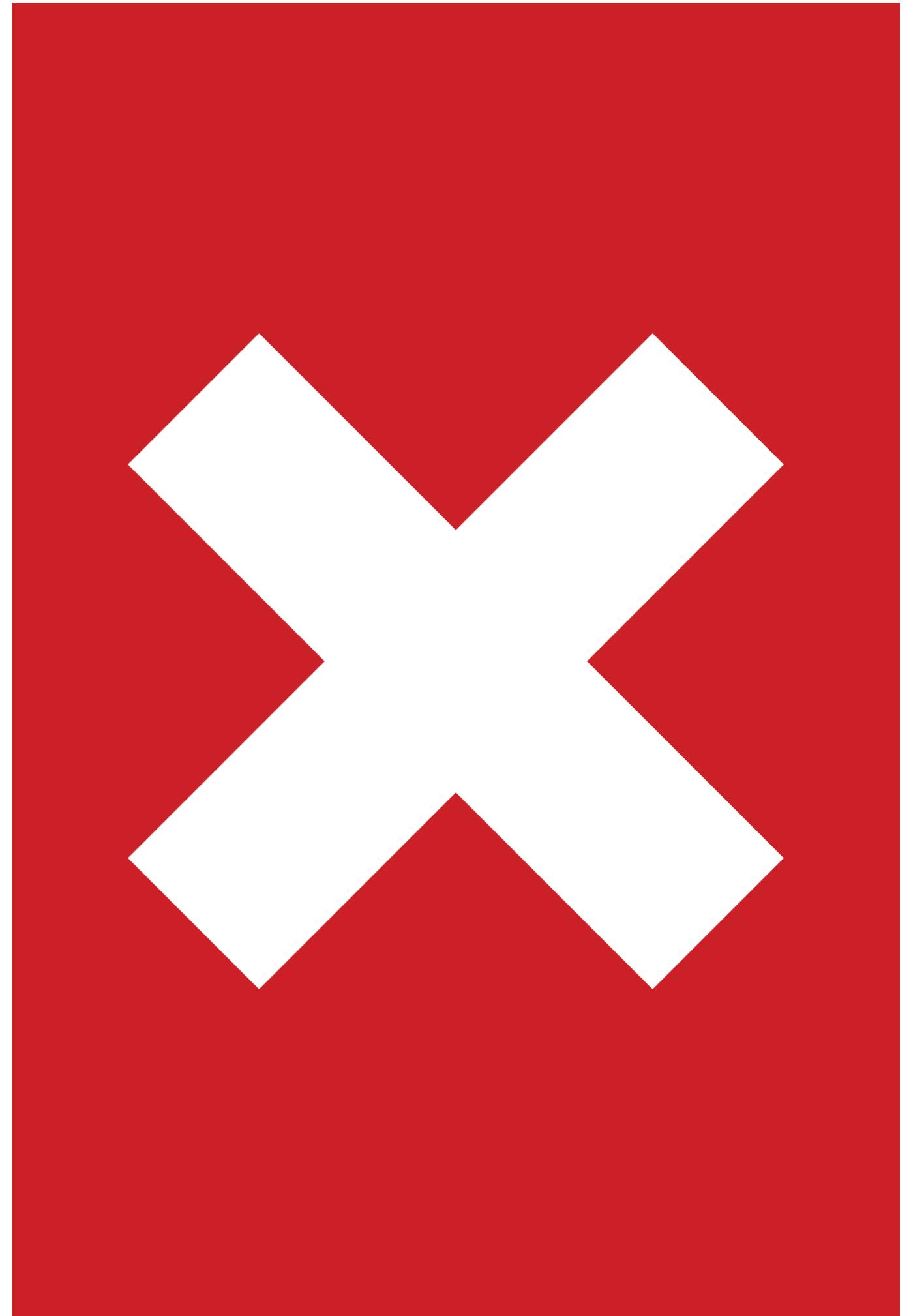
W całym regionie spółki często płacą stosunkowo niskie kwoty podatku, zarówno w porównaniu do obywateli tych krajów, jak i do krajów należących do OECD.

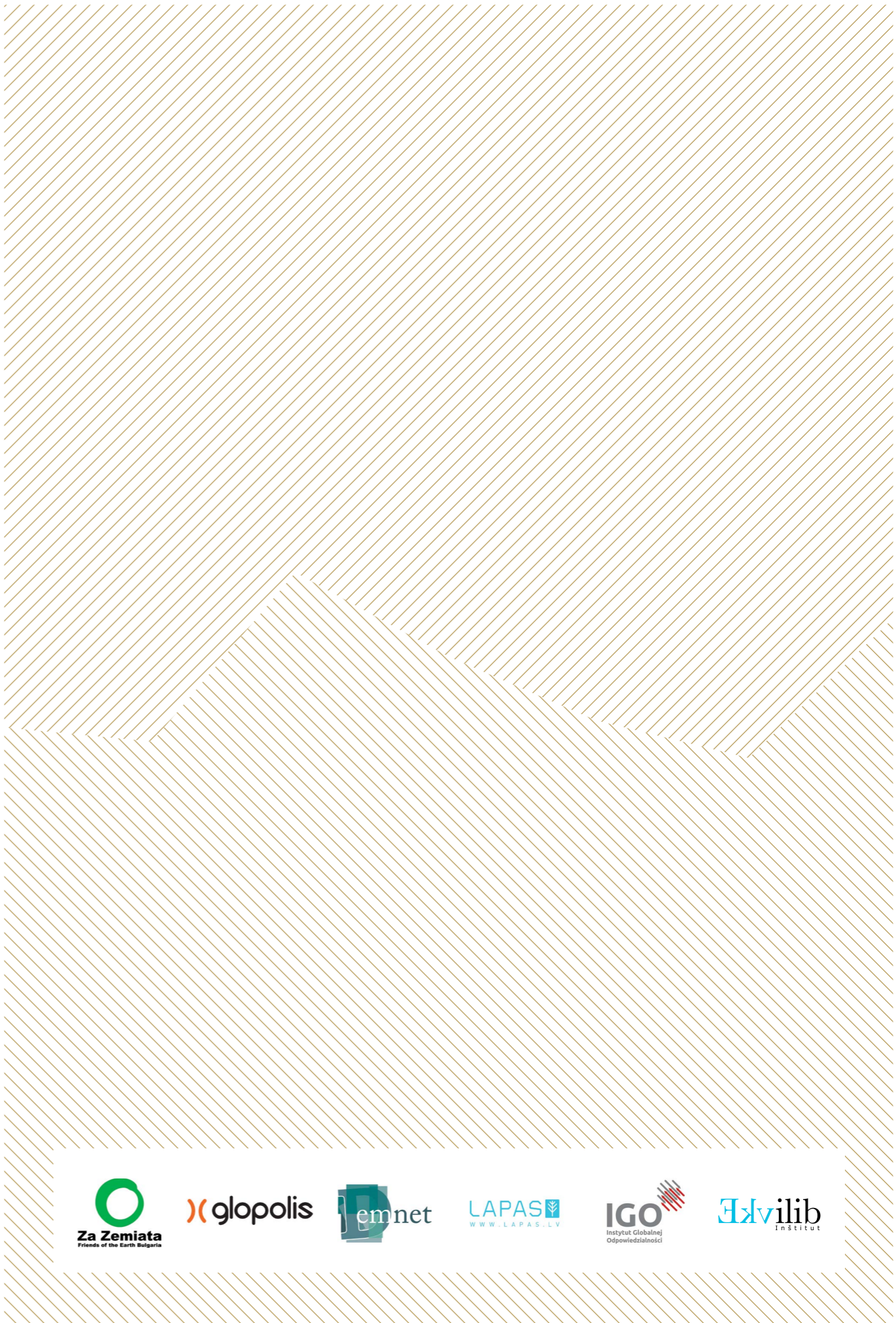
Oznacza to, że obciążenie podatkowe jest w nieproporcjonalny sposób ponoszone przez obywateli: albo poprzez płacenie stosunkowo większych podatków, albo poprzez płacenie większych podatków pośrednich związanych z dobrami i usługami.

Jednym ze sposobów na zapobieganie ciągłemu obniżaniu opodatkowania przedsiębiorstw przez państwa, jest współpraca na poziomie europejskim na rzecz stworzenia wspólnych reguł i przepisów regulujących sposób, w jaki spółki są opodatkowywane. W naszej opinii, kraje z Europy Środkowo-Wschodniej powinny zaangażować się bardziej w obecne prace mające na celu stworzenie Wspólnej jednolitej podstawy opodatkowania osób prawnych.

Gdy analizowaliśmy dziesięć największych spółek w każdym kraju, zaobserwowaliśmy znaczące różnice w kwotach podatków, jakie spółki miały obowiązek płacić od swoich zysków. Można to po części wyjaśnić posiadanymi przez wiele krajów ulgami podatkowymi, które umożliwiają spółkom znacząco obniżać ich zobowiązania podatkowe. Uważamy, że kraje muszą działać znacznie bardziej przejrzysto w sprawie zachęt, które oferują.

Podejrzewamy również, że niskie stawki podatkowe obecne w Europie Środkowo-Wschodniej nie stanowią dla spółek czynnika zniechęcającego do unikania podatków i przenoszenia zysków, jak również obserwujemy pewne sygnały wskazujące na to, że spółki międzynarodowe w tym regionie angażują się w takie praktyki. Aby stworzyć bardziej przejrzyste reguły dotyczące tego, jakie podatki płacą spółki i gdzie je płacą, kraje w tym regionie powinny wspierać dążenia mające na celu zobowiązanie spółek do sprawozdawania na temat swoich zysków z podziałem na poszczególne kraje.

...and the fact that the system is not yet fully operational, the Commission has decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.

The Commission has also decided to postpone the start of the programme until 1999.